

vleklo, ako bi se še v bolj natanko pretresovanje teh dveh neizpeljivih L. Blanc-ovih idej spuščali? *)

Marlo *) ostro obsodi popolno L. Blanc-ovo nezmožnost v narodno-gospodarstvenem obziru in imenuje njegovo načelo zaradi vpeljave normiranih cen in vzemnega zavarovanja: babilonsko zmešnjavo. On pravi, da bi bilo taksiranje zavoljo velike raznovrstnosti blaga zevsema neizpeljivo in da bi bilo ravno tako vzajemno zavarovanje zadrug zavoljo ne po svobodni konkurenčiji ustanovljenih cen brezvpspešno.

Pečali smo se z L. Blanc-om dalje nego s katerim drugim, ker je on imeniten in slaven po svojih izvirnih, globokih mislih, po svoji izvrstni pisavi in po svojem javnem delovanju. Vsled februarske revolucije 1848. l. je postal za bourgeoisie-o on najnevarnejši član tedanje francoske začasne vlade in ob enem ljubljenc pariških delalcev, med katerimi je resno poskušal svoje nazore dejansko izpeljati. Preprečili so pa poskus te praktične izpeljave socijalizma L. Blanc-ovi tovarši v provizorni vradi, posebno Bastide in Crémieux. Po 2. decembru je živel L. Blanc v Londonu kakor begunec notri do 4. septembra 1870. leta, pečal se je v prognanstvu neumorno in neutrudljivo s socijalnimi študijami, ktere je v preizvrstnih angleških člankih v „Times“ prijavljajal. On spada tudi med vtemeljitelje glasovitega delalskega društva „Internationale“. Letos je bil voljen od pariškega mesta v narodno skupščino v Bordeaux, kjer je spadal med skrajno levico in se je s klasičnim na veke imenitnim govorom razpravljanja o pogojih za sklepanje mira s Prusijo vdeležil. — Ko je videl, na kakošni način bivša pariška komuna namerja vzore njegove mladosti izpeljati, postal je njen odločen protivnik, akoravno z žalostnim in potrtim srcem. Celo gibanje bivše komune ga je tako neugodno zgrabilo, da je bil sklenil Francosko na veke zapustiti in s svojimi 70 leti se v severno Ameriko preseliti. Le njegova neizmerna prava francoska ljubezen do svoje domovine ga je v izpeljavi tega sklepa omajala. Vse, kar je L. Blanc v socijalnih zadevah pisal in delal, delal je zmerom iz

*) Beri o tem izvrstno kritiko v „Schäffle's Kapitalismus und Socialismus“ str. 215—17.

Pis.

*) Marlo's „Sistem der Weltökonomie“ I. zvezek, 2. oddelek str. 544.

Pis.

najglobokejšega prepričanja in iz najboljših in iskrenjih namenov, človeštvo osrečiti brez vsake sebičnosti. Njemu se tudi očitati ne more, da je socialist zarad siromaščine, ker bi rad bogataše oplenil in si na ta način pomagal, kajti L. Blanc je že zdavnej milijonar.

V času L. Blanca je bil na Nemškem njegov vrstnik „žnidarsk ksel“ W. Weitling. Ta krojaški pomagač, akoravno dandanes malo med svetom znan, je šel med pisatelje in je tudi marsikaj o socijalizmu in komunizmu napisal. *) Ne dá se tajiti, da je Weitling več premišljeval in globokejše mislil, nego vsi krojači skupaj, ki dandanes po socijalno-demokratičnih društvih strašijo in se tam širokoustijo, akoravno je Weitling eklektično le odlomke iz Campanelle, Owen-a, Cabet-a in Fourier-a v svojih spisih pomešal in premel. Tu pa imamo pre malo prostora, da bi se v razvijanje Weitlingovih nazorov spuščali.

L. Blanc je v teoriji popolnoma socialist, ali v praktičnih posledicah svojih nazorov zaide zmerom v komunizem. Bitstvo pravega socijalizma pa obstoji ravno v tem, da se pripozna pri ljudeh neenakost zmožnosti kakor tudi potreb, da je zmirom plača primerna delu in da se dopušča tudi privatna lastnina poleg skupne lastnine. V načelu se pravi socijalizem zevsema loči od komunizma, kakor so ga Morus, Owen, Babeuf ali Cabet učili. Abstraktno načelo enakosti vseh ljudi je popolnoma zapuščeno in merodajnost individualite se načeloma pripoznava in povdarja. Pri vsem tem pa socijalizem še le vendar ni pravi ekonomični federalizem, kajti v praktičnih izpeljavah se le vendar bolj komunizmu, nego pravemu federalizmu približuje. Socijalizem na priliku zanika kapitalistično vredjenje gospodarstvenega življenja, ktero na špekuliranje meri, in dalje ne pripoznava svobodne konkurenčije. Socijalizem ravno s tem zanikanjem jedro ekonomičnega liberalizma potre, ali pri vsem tem nam pa ne odkrije pota, po katerem bi se boljše, lože in človeštву primernejše isti cilj in konec dosegel, kteri se ravno po ekonomičnem liberalizmu doseže. Zarad tega pa tudi čisti socijalizem ravno tako prazna utopija vstane, kakor komunizem.

*) Njegova dela so: „Die Garantien der Harmonie und Freiheit 1842“ in pa „Die Menschheit, wie sie ist und wie sie sein soll 1844“.

Pis.

Matematična terminologija.

Sostavil prof. Ivan Tušek.

Aeusserer Winkel — vnanji kot.	Apothem — apotém.
Aeusseres Glied — vnanji člen.	Archimedisches Verhältniss — Aarhimedova primera.
Algebra — algebra, občna računica, številstvo.	Arithmetik — aritmetika, računica.
Algebraischer Calcül — algebraični račun (kalkil).	Arithmetisches Mittel — aritmetični sredik.
Allgemein — splošen, občen.	Verhältniss — aritmetična priméra.
Allgemeines Glied — občni člen, nedoločeni člen, občni izraz.	Asymptoten — asimptote, približevalnice.
Ambe — ambo, dvojica.	„ Winkel — kot med približevalnicama.
Analogie — analogija, nalika.	Aufgabe — naloga.
Analysis — analitika, razklad.	Auflösen (Gleichung) — rešiti.
Analytische Gleichung — analitična enačba, razkladna enačba.	Aufs Quadrat erheben — na četvér vzmnoti, kvadrovati.
Analytische Methode — analitični način.	Aufstehende Kanta — privzdignjeni rob.
Anfangspunkt — izhodišče.	Ausdruck — izraz.
Anliegend — bližnji, sosедni.	Ausgabe — izdatek.
Annuität — letni prihodek.	Ausgedehnte (extense) Grösse — razširjena količina.
Annuitätsvertrag — pogodba o letnem prihodku.	Ausspringender Winkel — izpahnjeni kot.
Antiparallelogramm — antiparaleogram, protivzporednik.	Ausseneck — vnanji ogel.
	Aussenwinkel — vnanji kot.

Ausserrechter Winkel — zunaj pravi kot.	Bruchpotenz — ulomna vzmnož, ulomna potenza.	Complexion — skupina (kompleksija).
Ausserschiefer „ zunaj poševni kot.	Buchstabenrechnung — računjenje s pis-	Concav — vbokel.
Aussserspitzer „ zunaj ostri kot.	menkami.	Concentrisch — koncentričen, sosreden.
Ausserstumpfer „ zunaj topi kot.		Conclusion (Thesis) — sklep.
Axe — os.		Congruent — skladen.
		Congruenz — skladnost.
		Conjugirte Axe — druga os, spreženi premér.
		Constante Grösse — nepremenljiva količina.
		Construction der Gleichung — sostava enačbe.
		Contradictorisch — protisloven.
		Contraer — protiven.
		Convergente Reihe — stična vrsta, primična vrsta.
		Convex — vbokel.
		Coordinate — koordinata, sorednica.
		Coordinatenaxe — os sorednic.
		Coordinatenwinkel — kot sorednic.
		Cosecans — kosekanta.
		Cosinus — kosinus.
		„ versus — kosinus versus.
		Cotangens — kotangenta.
		Cubische Grösse — kubični izraz, količina treh izmér.
		Cubus — kubus, kocka, tretja vzmnož.
		Curve — krivulja.
		Cylinder — valj, valjar.
		Cylindrischer Abschnitt — odsek valja.
		„ Ausschnitt — izsek valja.
		(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Gorice 17. nov. —p— (*Preskušnji za dosego sposobnosti za učiteljstvo v ljudskih šolah*) se je podvrglo pri tukajšnji komisiji 10 učiteljev in 5 učiteljic. Med učitelji je 5 Lahov in 5 Slovencev; učenice vse Lahanje. Izmed učiteljev so dobili spričevalo sposobnosti številka 2, (dobro) trije; štev. 3 jih je bilo pet; štev. 4 (nezadostno) trije, kteri smejo k letu o tem času preskušnjo ponoviti. Izmed učiteljic imate dve številko 2; dve štev. 3; ena je padla (štev. 4), dobila je pa, kakor tudi še ena druga, najlepše spričevalo za ženska dela. — Za dosego sposobnosti za meščanske šole sta se bila oglasila en kandidat in ena kandidatinja. Kandidata pa ni bilo k preskušnji; učiteljica jo je z izvrstnim vspehom opravila. Ona je prva in edina v naši (goriški) deželi; šol meščanskih pa še nimamo. — Izpräševalo se je (pismeno in ustmeno) od 8. do 15. dne t. m.

Iz Vrhnike 18. nov. (*Nektere interpelacije na župana*) Ne vznemirite se gosp. Obreza, ako se sopot predrznemo segati v Vaše občinsko opravilno področje, Vas, poleg zadnjega vprašanja za štiriindvajsetletni račun, še nadlegovati s tem, če Vas pobaramo, kako razumevate Vi §. 28. št. 3 in 4 obč. zak. od 17. februarja 1866. leta? Ali Vam ne izroča ravno tako kakor drugim županom št. 3 skrb za poto in mostove, št. 4 pa skrb za prodajo dobrega živeža, na pr. mesa? Kako je vendar potem to, da Vi vsled mnogih prošenj še pri nobeni seji (ali je menda ni!?) niste predlagali poprave trohnelega Sinjagoriškega mosta, ki nevarno brez stranskih ročnih držajev visí čez tri dobre sežnje globoko grapo pri Ljubljanci? Kako je zopet to, da tako dolgo ni nikakega najmanjega sporočila, kam se je obrnilo ovih 3000 goldinarjev, ktere je prejel cestni odbor (?) za Gornjovrhniško cesto, ktero so ubogi tlačani vendar brezplačno narediti morali? Vsaj radi bi

vedeli, ali počivajo ovi tisoči v šolskem zakladu, ktere ga že dolgo z lučjo iščemo, ali pa v občinski blagajnici, o kteri še gospod župan nikoli povedali niste, da eksistira. — Povedite nam še, kako je tudi to, da tukajšnji mesar sme delati z mesom in njegovo ceno po svojej volji kakor koli mu je draga? Res toraj ni čuda, ako moramo slabo meso uživati za dobro in pošteno svoje plačilo, potem pa še v skrbi biti, da ne bi bilo osemnogega ali pa bolnega živinčeta, kajti srečnega se sme imenovati tisti, ki bi videl kdaj gospoda „flajšbešauerja“, kakor postava veleva, njegovo meso ogledovati. Ali ste mu zastran tega dali take predpravice, ker on edini je za Vas povzdignil svojo mastno roko izmed sredine volitvenih mož pred Vašo pošteno hišo, dva dni pred volitvijo deželnih poslancev? — Te, gospod Obreza, so do prihodnjic naše srčne bolečine. Ako jih nam morebiti v prihodnjih „Novicah“ morete polajšati s kakim slovenskim razjasnilom, z Vašo roko pisanim, bodite zagotovljeni, da smo Vam porok, da boste soper izvoljeni za vrhniškega župana, čeravno Vas nekteri nesramno natolcujejo, da ste velik nemškutar.

Iz Planine 17. nov. — Kakor povsod občinski zastop in županstvo vsa pozornost domačih spremila, tako tudi gledamo radovedno na delovanje mož, kteri imajo blagor občine v svojih rokah; temveč ker pri novosestavljenem odboru je več „viših“ glav na krmilo prišlo in ker pregovor pravi, da nove metle dobro pometajo. Zato pričakujemo v kratkem, da se bodo ti možje „napredka“ s kakim slavnim činom pokazali in s tem potrdili, da so zares na svojem mestu, po katerem so tako silno hrepeneli. — Al dozdaj nismo še nič posebnega o delovanji teh mož zapazili, kakor to, da prav pridno k sejam hodijo, pri katerih se konečno navadno — nič ne sklene. Prioveduje se, da tudi pri vsi svoji marljivosti še zdaj računov prejšnjega županstva pregledali niso, čeravno je dotični odsek že najmanj 7 mesecev izvoljen. — Na čast novemu županu

logu. Za-nj glasujejo gg.: 1. Dr. Bleiweis, 2. Jeran, 3. Kandral, 4. Marn, 5. dr. Papež, 6. Praprotnik, 7. Sovan, 8. Šolar, 9. Tušek, 10. Vávrů, 11. Vilhar, in 12. dr. Zupanec; zoper ta nasvet glasujejo gg.: 1. Lésar, 2. dr. Pogačar, 3. dr. Razlag, 4. dr. Vončina in 5. dr. Costa. — Predlog toraj po 15. §. Mat. pravil obveljá z dvema tretjinama glasov nazočih odbornikov.

Na to g. Lésar vpraša:

- v koliko odtiskih naj se tiskate knjigi? — Gosp. Marn nasvetuje 2500 odtiskov. — Gosp. Lésar dokaže, da je to število premajhno, ako nočemo, da kmalu ne zmanjka šolskih knjig, in predlaga 3000 odtiskov. (Odbor pritrdi Lésarjevemu nasvetu).
- Kdo naj s Tempskijem, Mercijem in pisateljem sklene pogodbo? (Odbor za pogajanje pooblasti odsek za izdavanje knjig);
- ako bi stroški imeli preseči 4000 gold., kaj potem? (Odbor izreče: naj se ne sklene pogodba, ampak sklice odborova skupščina, da izreče, kaj je storiti);
- ali naj se Matica do deželnega odbora obrne s prošnjo, da bi dežela Matico podpirala pri tem podvzetji? (Odbor pritrdi);
- ali naj se ustanovi odsek za pobiranje prostovoljnih doneskov v ta namen? (Odbor zanikuje.)

4. Posamesnih odbornikov nasvetje.

Gosp. dr. Razlag v imenu odseka za Matičino tiskarnico poroča, da se odsek še ni odločil za noben nasvet, ampak da je našel neke formalne pomislike, ki morajo rešeni biti, predno mu je moč staviti svoje nasvete. Ti pomislike so: ali ima po sedanjih Matičinih pravilih odbor pravico, en del Matičine glavnice vložiti v imenovano obrstvo, ker §. 17. Mat. pravil pravi: „Matičina glavnica mora imeti tako varnost, kakoršne je po zakonu treba sirotinskemu imetku“. — In če odbor nima te pravice, treba bi bilo prenarediti pravila. Ali tū nastane vprašanje: kdo smé v tem obziru prenarediti pravila? — Po §. 8. f) ima občni zbor pravico, prenarediti pravila; — po §. 19. pa imajo samo ustanovniki (ki so zložili glavnico), pravico skleniti, v kakošen za slovenski narod občnokoristen namen se obrne društveni imetek, ako bi nehalo društvo; odbor pa le tedaj, ako ne bi več bilo mogoče, sklicati veliki zbor. — Te pomislike — pravi gosp. dr. Razlag — v imenu odsekovem danes objavlja, ne da bi o njih že danes sklepal odbor, ampak samo iz tega namena, da gg. odborniki premišljajo omenjene pomislike, ki se jim na razpravo predložé v kteri prihodnji skupščini.

Ko nikdo več ne želi besedé, gosp. prvosedačnik ob 3/4 8. uri zvečer sklene skupščino.

Matematična terminologija.

Sostavil prof. Ivan Tušek.

(Dalje.)

- D.**
- Decimale — desetinka.
Decimalbruch — desetinski drob (ulomek).
„ punkt — desetinska pika.
„ stelle — desetinsko mesto.
Definiren — označiti, oznamiti.
Definition — definicija, označba, oznamba.
Decadische Zahl — desetno (dekadično) število, d. broj.
Decadisches Zahlensystem — desetna številna sostava.
Decagon — dekagon.
Demonstration — dokazovanje.
Diagonale — diagonala.
Diameter — premér.
Differenz — razlika, razbota.
Dimension — izméra.
Diophantische Gleichung — diofantična enačba.
Directer Beweis — neposredni dokaz.
Discontinuirlich — presleden.
Discontiren — diskontovati, odbitkovati.
Disconto — odbitek.
Discrete Grösse — presledna količina, razločena veličina.
Discussion (der Gleichung) — pretresovanje, presojevanje.
Divergent — odmičen.
Dividend — dividend, deljenec.
Dividende — dividenda, razdelek.
Dividiren — deliti, razštevati.
Division — delitev, razštevanje.
Divisionszeichen — znamenje delitve, delitevno znamenje.
Divisor — divizor, delitelj, razštevalec.
Dodekaeder — dodekaeder.
Dodekagon — dodekagon.
Dreieck — trikot, trikotnik.

- Dreieckige Zahl — trikotno število.
Dreikantig — trirob, a, o.
Dritte stetige Proportionale — tretja stnovitna razmérnica.
Durchgangspunkt — prehodišče.
Durchmesser — premér.
Durchschnitt — prerez.
Durchschnittslinie — črta presečnica, prereznica.
Durchschnittspunkt — križališče.
Durchschnittsrechnung — poprečni račun.
- E.**
- Eben — raven.
Ebene — raván.
Ebene Geometrie — merstvo v ravnini.
Eck — ogel.
Eckig — ogljat.
Echter Bruch — pravi ulomek, pravi drob.
Eigenschaft — lastnost, svojstvo.
Einer — edinica.
Einerlei — isti.
Einfach — prost, enotér, enostaven, enovit, enogub.
Einfache Gleichung — prosta enačba.
Eingeschriebene Figur — vpisani lik, vpisani obraz.
Eingliedriger Ausdruck — enočlenik.
Einheit — enota.
Einnamig — enoimen, a, o.
Einrichten den Bruch — vravnjanje droba.
Einsatz (mise) — vložek.
Einspringender Winkel — vpahnjeni kot.
Element — člen, prvek (pri kombinacijah).
Elementar-Geometrie — početno merstvo.
Eliminations-Methode — način iztrebljanja.
Ellipse — elipsa, pakrog.

- Elliptisch — eliptičen, pakrožen.
Endlicher Decimalbruch — konečni desetinski ulomek ali drob.
Endpunkt — konečna pika.
Enneagon — eneagon.
Entgegengesetz — protiven, nasproten.
Entrepreneur — dobivec vložka.
Erhaben — vzbokel.
Erhöhungsfähige Elemente — povisni prvki.
Erzeugungslinie — črta stvornica.
Excentrisch — izsreden.
Excentricität — izsrednost.
Exponent — eksponent, kazalo.
- F.**
- Faktor, — činitelj, faktor, storivec.
Fallende Reihe — padajoča vrsta.
Fallendes Verhältniss — upadna primera.
Figur — lik, podoba, obraz.
Flach — ploščat, raven.
Fläche — ploskev, ploha.
Flächenmass — ploskevna mera.
Flächenraum — površina.
Flächenwinkel — plóskevni kot.
Folge — posledica.
Folgesatz — izvodek.
Forderungssatz — zahtevek.
Formel — formula, oblika, obrazec.
Formell verschieden — po obliku različen.
Frageglied — vprašalni člen.
Function — funkcija, zamenka.
Fundamentalformel — temeljna, formula.
Fünfeck — peterokotnik, peterokot.
Fusspunkt — petišče, nožišče.
- G.**
- Gegebene Zahl — dano število, d. broj.
Gegenüberliegende Stücke — nasprotni kosovi.

Gegenwinkel — protikot.	Gleichheit — enakost.	Gleichwinklig — enakokoten.
Gemeiner Bruch — navaden drob.	Gleichheitszeichen — enačnik,	Glied — člen, ud.
Gemeinschaftliches Mass — vkupno mero.	Gleichmassig — istoméren, enakoméren.	Goniometrie — goniometrija, kotomerstvo.
Gemischte Linie — mešana črta.	Gleichnamig — istoimen, a, o, enakoimen.	Goniometrische Linie — kotomérna črta.
Gemischte Zahl — mešano število.	Gleichseitig — enakostran, a, o.	Grösse — količina.
Generirender Halbkreis — tvoreči polokrog.	Gleichschenklig — enakokrak, a, o.	Grösse 1. Dimension — količina ene izmère (raztege).
Geodäsie — geodezija.	Gleichung — enačba.	Grössenlehre — nauk o količinah.
Geometrie — geometrija, merstvo.	„ ansetzen — enačbo postaviti.	Grösster Kreis — največi krog.
Geometrisch — geometrijski.	„ gemischte — mešana, nečista enačba.	Grundoperation — temeljni račun.
Geometrischer Ort — merstveno mesto.	„ analytische — razstavnna (analytična) enačba.	Grundsatz (Axiom), — aksiom, načelo, samonasebna resnica.
Geometrisches Verhältniss — geometrijska primera.	„ einfache — enovita enačba.	Gutgewicht — razmerina.
Gerad gebrochene Linie — naravnost uključena ali prelomljena črta.	„ höhere — viša enačba.	
Gerad gerade Zahl — dvosodo število.	„ numerische — brojna, številna enačba.	H.
Gerade proportionirt — vpravno razmeren, lično razmeren.	„ Litteral — pismenska enačba.	Halbbegrenzt — polomejen.
Gerade Zahl — sodo število, sodi broj.	„ reine — čista enačba.	Halbkreis — polokrog.
Gesellschaftsrechnung — družni račun.	„ unreine — nečista, mešana enačba.	Halbkugel — polutka, polobla, polokrogla.
Gestreckter Winkel — sproženi ali stegnjeni kot.	„ bestimmte — določna enačba.	Halbmesser — polomér.
Gleich — enak.	„ unbestimmte — nedoločna en.	Harmonische Theilung — soglasna razdelba.
Gleichartig — istovrsten.	„ kubische — kubična enačba.	Heptagon — heptagon.
Gleichgerichtet — iste méri.	„ synthetische — sintetična, stavnna enačba.	Heterogen — raznovrsten.
	Gleichvielfach — enako mnogokraten.	Hexagon — heksagon.

(Dalje prih.)

Politične stvari.

Zopet imamo voliti poslance v deželnim zboru na Kranjskem.

Kako je do tega prišlo, da imamo na Kranjskem zopet voliti za deželni zbor, in kedaj so volitve, povemo na drugem mestu našega lista. Tukaj se obrnemo le do Vas, možje, ki boste volili, in do Vas, prijatelji naši, ki boste volilce podpirali v tem, da bodo volitve zopet tako srečne in častne, kakor so bile zadnjikrat.

Te volitve bodo za nas bolj odločivne, kakor so bile vse prejšnje. Ne samo sramota za nas bi bilo, ako bi zmagali tujci in prijatelji tujcev, sovražniki naših domačih svetinj, bila bi tudi neizmerna škoda za našo prihodnost. Čas hiti naprej, v Avstriji in Evropi reči strahovito hitro zoré; kamor pogledamo, povsod je nezadovoljnosc, povsod kipí in hrumi. Tako se moramo vprašati: kaj bo v prihodnosti z nami. Tuječ nas bode v gospodarstvo dobil popolnoma, ako se ne pripravljamo, ako se na vso moč ne branimo!

Narodni slovenski poslanci so naša glavna bramba! Da se izvolijo zopet narodni slovenski poslanci, da nemškutarstvo in njegov liberalizem na vrh ne pride: v to si moramo prizadevati z vsemi močmi, z vsem pogumom in z vso mogočo delavnostjo.

Že so volitve razpisane. Toraj moramo se brž brž organizirati, moramo delati in resno agitirati začeti, kajti gotovo je, da bodo protivniki naši svoje mreže čez našo deželo pregigli in lovili v svoje zanke naše ljudstvo. Te mreže nam je odvažno povsod trgati.

Volili se bodo najprej, kakor postava veleva, volilni možje. Ti morajo poštenjaki biti, morajo pravotnim volilcem prej obljuditi, da volijo le narodnega kandidata. Da se bo pa to zgodilo, treba je, da vsak izobražen in podučen rodoljub, — vsak, komur je blagor domovine svet, precej začne delati in podučevati. Pustimo ves prepir, ves razloček stanov, različna stališča: domoljubi bodimo!

Zdaj gre za našega naroda prihodnost; resen je čas, zato bodi naše delo tudi resno in možato in

neutrudljivo! Kdor koli imaš priliko, imej tudi resno voljo, pojdi okrog volilcev, govori, prepričuj! Kdor imaš znance, piši jim, če govoriti ne moreš. Stvar naša je pravična, narod naš je bister, hitro sprevidi, kaj je prav in dobro, in za kaj da zdaj gré! Al rok ne smemo križem držati, besede ne varovati, da nemškutar in sovražnik z zvijačo volilca ne prevarita.

V vsakem okraji naj se poseben odbor ustvari, ki v roko vzame izpeljavo volitve, skupno delo je izdatnejše delo. Ta odbor naj skrbí, da ne bo noben kraj zapuščen in nepodučen, da so volilni možje samostojni, neustrašljivi in pravi naši možje. Nihče naj se delu ne odteguje. Vsak naj bo delaven, kakor da bi na samo njegovem delu slonel dober izid!

Ako bomo ravnali tako, bode zmaga naša, kar daj Bog in junaško delo!

Kako se vesti na dan volitve.

Ker so volitve po kmetih že 12. dne prihodnjega meseca, to je, dan pred sv. Lucijo, v trgih in mestih pa 14. dne prihodnjega meseca, in „Novice“ komaj le še dvakrat pridejo pred volitvijo, tedaj treba, da brž danes možem, ki bodo one dni prišli poslance volit, in pa rodoljube, ki te možje podučujejo, ponovimo poduk, kako se imajo pri volitvah vesti, koj danes, da ga bodo imeli pri rokah ob pravem času.

1. Vsak volilec, kadar pojde poslance volit, naj vzame svojo izkaznico (legitimacijo) seboj. Ako bi je po kakem naključju zgubil, naj se ogiasi pred volitvijo pri c. k. okrajni gospóski, ktera jo je izdalo, za drugo.

2. Vsak volilec mora sam volit priti, in ne sme koga drugačega namesti sebe pošiljati.

Od tega so vendar s pogledom na §. 13 a) in b) deželnega volitvenika in na §§. 4. 5. in 6. občinskega volitvenika za mesta in trge zunaj Ljubljane in za deželo ti-le izjemki: a) Nesamostojni ljudje, ki pa imajo pravico voliti, to je, ki dotični znesek direktnega davka plačujejo, volijo po svojih postavnih zastopnikih, tedaj pod jerobstvom in pod skrbstvom

Matematična terminologija.

Sostavil prof. Ivan Tušek.

(Dalje.)

H.

- Hinterglied — zadnjak.
Höhe — višina.
Hohler Winkel — vbokli kot, vdolbeni kot.
Homogen — istoven, istoroden.
Homogeneität — istovnost, istovrstnost.
Homolog — istoimen, a, o.
Horizontal — horizontalen, vodoraven.
Hunderter — stotica.
Hundertstel — stotnina.
Hyperbel — hiperbola, kosatica.
Hyperbolischer Bogen — hiperbolični lok.
Hypotenuse — hipotenuza, podpona.
Hypothesis (Bedingung, Annahme, Vor-
aussetzung) — pogoj.

I.

- Identisch — istoveten, isti, istoveljaven.
Ikosaeder — ikozaeder.
Imaginär — imaginaren, umišljen.
Incommensurabel — nesoméren.
Index — kazalka.
Indirekter Beweis (ex absurdo) — dokaz
iz protivja, indirektni dokaz.
Induction — indukcija, navod.
Inneres Glied — notranji člen.
In sich selbst zurückkehrende Linie —
v-se vračajoča se črta.
Ins Unendliche theilbar — brezkončno
delen.
Intensive Grösse — intenzivna ali neraz-
širjena količina.
Involution — involucija, vvojek.
Irrational — nerazložen.
Irregulär — nepravilen.
Isoperimetrisch — istoobsežen, istega ob-
sega.

K.

- Kallote — kapica.
Kante — rob.
Kantenwinkel — robji kot.
Kapital — glavnica, kapital, istina.
Kathete — kateta, zatezica.
Kegel — kegel, stožec.
Kegelschnittslinie — črta stožnica.
Keil — klin.
Keilförmiger Ausschnitt — klinasti izsek.
Kettenbruch — sovezni vlomek ali drob.
Kettenregel — sovezni račun.
Klammer — zaporka.
Klasse — razred.
Körper — telo.
„ runder — okroglo telo.
„ eckiger — oglato telo.
Körperinhalt — telespina, vsebina.
Körperlicher Raum — telesni prostor, te-
lesnina.
Körperliches Dreieck — telesni triogelnik.
Körpermass — telesna mera, mera za te-
lesa.
Körperwinkel — telesni kot, ogel.
Kongruent — skladen.
Konisch — stogast.

- Konvergent — primičen, stičen.
Korrespondirende Punkte — nasproti le-
žeče točke, protitočke.
Korrespondirende Winkel — protikoti.
Kreis — krog.
Kreisabschnitt — krogov odsek.
Kreisausschnitt — „ izsek.
Kreisbogen — krogov oblok.
Kreislinie — črta krožnica, krog.
Kreisring — kolobar.
Krumm — kriv.
Krummgebrochene Linie — krivo prelom-
ljena črta.
Krummlinig — krivočrten.
Kubikwurzel — tretji koren, kubični koren.
Kubus — kubus, kocka, tretja vzmnož
(potenca).
Kugel — krogla, obla.
Kugelabschnitt — krogelnih odsek.
Kugelausschnitt — „ izsek.
Kugeloberfläche — krogelna površina.
Kugelzone — krogelnih pas.

L.

- Längenmass — dolgostna mera.
Lebensrente — dosmrtni dohodek.
Lehnsatz, lemma — dovod, lema.
Leitstrahl (radius vector) — črta, pre-
vodnica.
Lineareinheit — linearna edinica, dol-
gostna edinica.
Linie — črta.
Logarithmentafel — logaritmovnik.
Logarithmus — logaritem.
Ludolfische Zahl — Ludolfovo število.

M.

- Mantelfläche — plašč, obstransko površje.
Mantis — mantisa, pridavek.
Materie — tvar, tvarina.
Materiell einerlei — v bitnosti tisti.
Mathematik — matematika.
Maximum — maksimum, največje.
Mehrgliedriger Ausdruck — mnogočlenik.
Meridian — poldnik, poldnevnik.
Messen — meriti.
Methode — metoda, način.
Metius'sches Verhältniss — Metijeva pri-
méra.
Minimum — minimum, najmanje.
Minuend — minuend, odštevanec, zmanj-
ševanec.
Minus — manj.
Minute — minuta.
Mischungsrechnung — zmesni račun.
Mittelpunkt — središče.
Mittelpunktwinkel — središčni kot.
Mittelpunktgleichung — središčna enačba.
Mittlere geometrische Proportionale — sred-
nja geometrijska razmernica.
Monom — enočlenik.
Multiplicand — multiplikand, poštovanec,
množenec.
Multiplication — množitev, poštovanje.

- Multiplicator — multiplikator, poštuvavec,
množivec.
Multipliciren — množiti, poštuvati.

N.

- Näherungsbruch — približni drob.
Nebenwinkel — sokot.
Nebenseite — diagonalna.
Nebenscheitel — sovrh.
Negativ — negativen, nikaven.
Neigung — naklon.
Neigungswinkel — naklonji kot.
Nenner — imenivec.
Nepersche Analogie — Neperjeva analo-
gija, N. nalika.
Nominaldefinition — besedna oznamba.
Note (Scholie) — dodatek, opomba.
Normale — pravilnica.
Nulle — ničla, ničica.
Nullwinkel — ničevni kot.

O.

- Oberfläche — površje.
Oktaeder — oktaeder.
Oktogon — oktgon.
Ordinate — ordinata, rédnica.
Ordinatenaxe — ordinatja os, redniška os.
Ordnung die Gleichung — urediti enačbo.
Ordnung — red.

P.

- Parabel — parabola, metnica.
Parabolischer Bogen — parabolični oblok.
Parameter — parameter, pamera.
Parallel — vzporeden, enakotečen.
Parallelismus — vsporednost, enakotečnost.
Parallelogramm — paralelogram, vspo-
rednik.
Parallelopiped — paralelopiped.
Partialdividend — delni deljenec.
Partialprodukt — delni produkt, delni
zmnožek, delni izvod.
Partialquotient — delni kvocient, delni
količnik.
Pentagon — pentagon.
Pentagonalzahl — peterokotno število.
Pentedekagon — pentedekagon.
Perimeter — obseg, obod.
Periode — perioda, povračaj.
Periodisch — povraten.
Peripherie — periferija, obód.
Permille — odtisoček.
Permutation — premestba.
Permutationsform — premeščaj.
Permutiren — premestiti, premestovanje.
Perpendikel — perpendikel, navpičnica.
Plus — več.
Pol — pol, tečaj, skrajnik.
Polaraxe — polarna os.
Polarcoordinaten — polarne koordinate,
polarne sorednice.
Polargleichung — polarna enačba.
Polarwinkel — polarni kot, tečajni kot.

(Dalje prih.) *

Pas nezvan iz kuće van! (se reče o nepovabljenem gostu).

Tuj zalogaj već va ustih smrdi (kedar se kaj ne dá ali ne prime iz ljubezni).

Ki ne posluša, neka zlo skuša.

Ca je sujeno, ni minjeno. (Naš narod ima še vero v osodo = fatum).

On je toga vesel, kakor kralj krune.

Čemu je ki u mladosti navadan, ta je temu u starosti radan (rad ima).

Od svetoga Lavreča iz vsakoga obloka daž, i iz zad svakoga grma v uk. (Pastirska.)

Nesudi, da je tovar (osel), dok ne zarove (sodi človeka po govoru).

Pozdravi i odzdravi: Dobro jutro: Bože daj vsako jutro. Dobar dan: Bože daj vsaki dan. Dobar večer: Bože daj vsaki večer. Lahku noć: Lahku noć i od Boga pomoć. Zdravo, zdrav bio, zdravi bili. Bože daj zdravlje i dušu spasiti. Dobro došal: bolje našal. Zdravo došal: zdravo našal. Veselo došal: veselo našal. Srečan put: srečan ostanak. Ča češ, ako Bog da, ili, ča češ u ime božje (delati, sijati itd.); to i to ako će Bog; ala veselo naprvo u ime božje (delaj) brate. Čim rad, ako je Bog na pomoć. — Šipak, Gartrose. — Mi

duguje toliko zastavka (zastati) Restanz. — Kokoša se hulva, perje menja. Podakovina, Nachwuchs.

Glagolitski napis.

V Čerovlji blizo Pazina je bil na župniški hiši kamen sè sledečim glagolitskim napisom:

ovu kuću učini pop

ivan bubić redovnikom

va ime bože. č. f. p. g. = 1594.

Ta kamen je zdaj v novi župniški hiši znutra praga v tlak vzidan. A na Previšu, ki spada zdaj pod Cerovsko župo, je zdola znutra na stalu pravo lepega gotiškega kelha gladko in čisto vrezano glagolitko: pop Ivan Bubić. Starci Previšani pripovedujejo, da je bil ta župnik Previšan, ter še kažejo ondi razvaline njegove nekdanje hiše, in da je zapustil Previs, pak šel pol ure hodá niže v Čerovlje za-se in za svoje naslednike si hišo zidat, in tako je bila prenešena župa iz Previša v Čerovlje. Še so na Previšu zdaj vže osiromašele družine Bubići, ali nekda, da je bila tako jako bogata in mnogobrojna sadruga (patriarhalna družina), da se je v tej družini naenkrat, kakor starci pravijo, po 12 zebel takalo. Ta pop glagolaš je vreden slovanskega spomina.

Matematična terminologija.

Sostavil prof. Ivan Tušek.

(Konec.)

Polygon — poligon, mnogokotnik.

Polygonwinkel — mnogokotnikov kot.

Polynom — polinom, mnogočlenik.

Positiv — pozitiven.

Postulat — postulat, zahtev.

Potenz — potenza, vzmnož.

Potenzexponent — potenčni eksponent, vzmnožno kazalo.

Potenciren — vzmnožiti, vzmnoževati.

Praktisch — praktičen.

Primzahl — prveča, praštevilo, prabroj.

Prisma — prizma.

Probe — preskus.

Problem — problem, zadatek.

Procent — odstotek.

Produkt — produkt, izvod, zmnožek.

Progressiv — postopen.

Progression — progresija, postopica.

Projektion — projekcija, vzman.

Projiciren — projikovati, vzmaniti.

Projicirende Ebene — vzmanajoča ravnina.

Projektionsebene — vzmaneta ravnina.

Proportion — proporcija, — razmera.

Proportional — razmérén.

Proportionalität — razmérnost.

Proportionirt, gerade — na ravno razmérén.

Proportionirt, ungerade — obratno razmérén.

Provision — opravnina.

Provisor — opravnik.

Punkt — točka, pika.

Pyramide — piramida.

Pythagoräischer Lehrsatz — Pitagorov pouček.

Q.

Quadrant — kvadrant, četrtnik.

Quadrat — kvadrat.

Quadratur — kvadratura.

Quadratwurzel — kvadratni koren.

Quadriren — kvadrovati, vzmnožiti na 2. potenco.

Quantität — količina, kolikost.

Quantum — množina.

Quaterne — kvaterna, četvorica.

Quinterne — kvinterna, petorica.

Quotient — kvocient, količnik.

Rest — ostanek.

Resultat — rezultat, iznesek, izsledek.

Rhomboid — romboid.

Rhombus — rombus.

Richtlinie — ravnalica, mérnica.

Richtung — mér, f.

S.

Satz — stavek, izrek.

Scheiteleck — sovršni ogel.

Scheitelgleichung — temenska enačba.

„ linie — temenska črta.

„ winkel — temenski kot, sovršni kot.

Schenkel des Winkels — krak.

Schief — poševen.

Schiefer Winkel — poševni kot.

Schiefwinklig — poševnokoten.

Segment — odsek.

Sehne — tetiva.

Sehnenkreis — tetivni krog.

Seite — stran, stranica.

Seitenfläche — postranska ploskev, postranska ploha.

Sekante — sekanta, sečnica.

Sekunde — sekunda.

Senkrecht — navpičen.

Senkrechte, die — navpičnica.

Sexagesimalgrade — šestdesetinske stopinje.

Sinus — sinus.

Sinus versus — sinus versus.

Speciell — poseben.

Sphärisch — sferičen, krogelni.

Spbäröid — sferoid, pakrogla.

Spitze (des Winkels) — vrh, teme.

Spitzer Winkel — oster kot.

Steigendes Verhältniss — nastopna pri-méra.

Stereometrie — stereometrija, telesomerstvo.

Stetig — stalen.
 Strahl — trak.
 Strahlbüschel — kita.
 Strahlpunkt — tračišče.
 Stumpfer Winkel — topi kot.
 Subnormale — podpravilnica.
 Substituiren — namestiti, zameniti.
 Substitution — namestba, zamena.
 Substitutionsmethode — način zamenjevanja, način zaméne.
 Subtangente — poddotičnica.
 Subtraction — odštetev, odštevanje.
 Subtractiv — odšteven.
 Subtrahend — subtrahend, odštevanec.
 Subtrahiren — odštevati, odjemati.
 Summand — pribrojnik, prištevnik.
 Summe — suma, soštevek, vsota, znesek.
 Summenformel — vsotnjak, vseskupni izraz.
 Summirbar — zbrojen, sošteven.
 Summiren — soštevati, zbrojiti, zbrojevati.
 Summirung — soštevanje.
 Supplement — dopolnek.
 Supplementäreck — dopolnujoči ogel.
 Symbol — simbol, znak.
 Symmetrisch — simetričen, someren.
 Synthetisch — sintetičen, sostaven.

T.

Tangente — tangenta, dotičnica, dirka.
 Terminrechnung — ročni račun, obročni račun.
 Terne — terna, trójica.
 Tetraeder — tetraeder.
 Theil — del.
 Theilbar — deliven, meriven, razšteven, delen, méren.
 Theilbarkeit — delivnost.
 Theilung harmonische — soglasna razdelba.
 Theoretisch — teoretičen.
 Transformation — prestvorba.
 Transversale — preka, prečnica.

Trapez — trapec.
 Trapecoid — trapezoid.
 Trigonometrie — trigonometrija, trikotomerstvo.
 Trigonometrisch — trigonometrijsk, tri-kotomerstven.
 Trinom — tričlenek.

U.

Uebervoller Winkel — prepolni kot.
 Umdrehungsaxe — okretna os.
 Umfang — obseg, obod.
 Umfangswinkel — obodni kot.
 Unbekannte, die — neznanka.
 Unechter Bruch — nepravi drob.
 Unendlich — brezkončen.
 Ungerad gerade Zahl — enosodi broj.
 Ungerade Linie — kriva črta.
 Ungerade proportionirt — obratno razmér.

Ungerade Zahl — liho število, lihi broj.
 Ungleicheitig — raznostran, a, o.
 Unione, sámica, samotérica.

V.

Variation — variacija, prememba.
 Variationsform — premembna oblika.
 Variieren — premenjevati.
 Veränderlich (variabel) — spremenljiv.
 Verhältniss — primera, omér.
 „ „ der Gleichheit — enačna prima.
 „ „ -Zahl — primerno število.
 Vertikal — vertikalén.
 „ „ -Ebene — vertikalna ravnina.
 „ „ -Linie — vertikalna črta.
 Verschieden — različen.
 Vieleckig — mnogooglat.
 Vielfaches — mnogokratnik.
 Vielkantig — mnogorob, a, o.
 Viereck — četverokot, četverokotnik.
 Viereckige Zahl — četverokotno število.

Viertelkreis — četvrtnik.
 Vollecke — polni ogl.
 Voller Winkel — popolni kot.
 Vorderglied — sprednjak.
 Vorzeichen — znamenje.

W.

Wahrscheinlichkeit — verjetnost.
 Wahrscheinlichkeitsrechnung — račun o verjetnosti.
 Wechsel — menica.
 Wechselwinkel — izmenični kot.
 Winkel — kot.
 Winkel im Halbkreise — kot v polokrogu.
 Winkeldistanz — velikost kota.
 Winkelfunktion — kotova zamenka.
 Winkelmaß — kotna mera, mera za kote.
 Würfel — kubus, kocka.
 Wurzel — koren.
 Wurzelausziehen — koren izvoditi, koren izvesti.
 Wurzelexponent — korenovo kazalo.
 Wurzelgrösse — korenita količina.

Z.

Zählen — šteti, brojiti.
 Zähler — števec, brojnik.
 Zahl — število, broj.
 Zahlsystem — številna sostava.
 Zehner — desetica.
 Zehntel — desetina.
 Zeichen — znamenje.
 Zeiger, index — kazalka.
 Ziffer — cifra, brojka, številka.
 Zinseszins — obrestna obrest.
 Zinseszinsrechnung — račun ob obrestni obresti.
 Zusammengesetzt — sostavljen.
 Zusammenhängende Verhältnisse — sovezne primere.
 Zweigliederiger Ausdruck — dvočlenik.
 Zweitheilig — dvodelu.

Opazka. Pri sostavljanji so mi bili v pomoč s svojimi dobrimi sveti sledeči gospodje: prof. dr. J. Bleiweis, prof. Pleteršnik, ravnatelj Praprotnik, srednjih učilišč nadzornik Šolar, učitelj Tomšič, prof. Vester in profesor Vurner, katerim izrekam prisrčno zahvalnost.

Pis.

Slovstvo jugoslavensko.

* Logika — se zove nova knjiga, ki je nedavno prišla v Zagrebu na svetlo, prestavljena iz latinskega jezika in deloma predelana. Ima polnih 18 pôl, a cena jej je samo 1 gold. Dobiva se ali pri knjigarju Fiedlerju ali pri prof. dr. Jos. Stadlerju v Zagrebu. — Knjizica ta utegne služiti tudi slični slovenski terminologiji.

Dopisi.

Od Soče 10. dec. — Dne 30. u. m. je imelo političko društvo goriško svoj občni zbor. O njegovih obravnavah piše nekdo v „Slov. Nar.“ tako-le: „V imenu odborovega odseka je poročal g. D. navajajoči džanske dokaze (!?), kako je naših 6 pravih slovenskih (deželnih) zastopnikov (gg. dr. Abram, Doljak, Faganel, dr. Lavrič, Pagliaruzzi, dr. Žigon) pogumno naše pravice vsestransko branilo. Izrekla se jim je od nazočih družbenikov zahvala s klicem „Slava jim“! Gosp. Černetu, Gorjupu, Polay-u in Winkler-ju pa ne, ker niso hodili z omenjenimi 6 poslanci in večidel samo nam protivno vlado zastopali“ (vlado Ho-

henwartovo namreč). — Sprejel je zbor tudi tale nasvet: „Da se brzojavi voditelju českega naroda, dr. Rieger-ju in njegovim tovarišem zahvala za moško zastopanje federalističnih načel o času Hohenwartovega ministerstva“. — Denimo, da je res goriška četvoricica (Črne itd.) vlogo zastopala — Hohenwartovo vlogo, namreč, — kako to, da jej je slavna skupščina 30. dne u. m. za tega voljo grajo (indirektno) izrekla, v tem, ko je českim rodoljubom za podpiranje Hohenwartove politike zahvalo brzojavila? Kako to, da se Hohenwartova vlast „nam protivna“ imenuje, v tem ko se českim voditeljem hvala izreka, ker so isto vlogo podpirali? Za isto politiko se českim poslancem zaupnica in zahvala, goriškim pa nezaupnica in graja izreka!! — Ta politika goriškega političnega društva, oziroma odbora njenega ali odborovega odseka zna biti prav modra, a navadni um je ne more „pregruntati“. — Slavnemu „polit.“ društvu načast hočemo zdaj še misliti, da je „Narodov“ dopisnik obravnavo in sklepe občnega zabora 30. nov. napačno razumel ali pa narobe o njih sporočil.

En „nenazoč“ Sočan.